

World Health
Organization

COVID-19 pandemisi ve sonrası için şehirlerde hazırlık durumunu güçlendirecek pratik eylemler için kontrol listesi

Şehir:

Tarih:

Kontrol listesi

Filtreler

S/N

Eylemler

Durum

Adım

Konu alanı

Aşama

1. Sağlık riskleri ve etkilerine karşı etkili yanıt hazırlığında koordineli yerel planlar

1.1 Bir planlama ve koordinasyon yapısı oluşturma

1.1.1	Liderleri, görev ve sorumlulukları ve operasyon süreçleri net olan sektörler arası bir görev gücü, çalışma grubu yahut bunlara eşdeğer bir yapı kurun ve fonlayın. Çeşitli yerel idare birimleriyle, bilim ve hukuk müşavirleriyle, özel sektörle ve ayrıca cemaat liderleri ve grupları, hükümet dışı kurumlar ve sivil toplum dahil olmak üzere paydaşlarla iletişime geçin. Eğer varsa, olay yönetimi sistemi (OYS) türünden yerel koordinasyon mekanizmaları salgın yönetimine uygun hale getirilmelidir.		1	Liderlik ve koordinasyon	Hazırlık ve harekete geçmeye hazır olma
1.1.2	Olası bir acil sağlık durumu beklenirken, vaka sayısı sıfır veya birkaç tane bile olsa görev gücü veya çalışma grubunu harekete geçirin.		1	Liderlik ve koordinasyon	Hazırlık ve harekete geçmeye hazır olma
1.1.3	Getirilen tüm tedbirlerin yasal karar verme süreçlerine uygun olduğundan ve hukukun üstünlüğünü gözettiğinden ve acil durum yasalarının ve kararnamelerinin uygulamaya ve yürürlüğe girmeden önce insan hakları ve korunmasız kişiler ² üzerindeki etkisi bakımından değerlendirildiğinden emin olun. Planlama süreçlerine hukuk yetkililerini dahil edin.		1	Liderlik ve koordinasyon	Tüm aşamalar
1.1.4	Acil durum yasa ve kararnamelerinin net mesajlar içerdiğinden, uygulanabilir olduğundan ve uyumu teşvik edecek şekilde tasarlandığından emin olun.		1	Liderlik ve koordinasyon	Tüm aşamalar

1.1.5	Anlaşılır iletişim ve eşgüdüm kanalları vasıtasıyla diğer idari kademelerle (bölge/eyalet idareleri ve ulusal/federal idareler vs.) iletişime geçin. Bir taraftan yerel ihtiyaçlara cevap verirken diğer taraftan ulusal strateji ve planlara uyum sağlamak, bunları desteklemek ve güçlendirmek için ulusal otoritelerle (örn, sağlık bakanlıkları) birlikte çalışın. Yerelde alınan ilave tedbirler ulusal ve bölgesel planlarla uyumlu olmalı ve bunlarla çelişmemelidir.		1	Liderlik ve koordinasyon	Tüm aşamalar
1.1.6	Salgının farklı aşamalarını destekleyecek bir yerel hareket planı oluşturun ³ . Erken tespit, filyasyon, test, karantina, izolasyon, hayati hizmetlere erişim ⁴ , halk sağlığı ve sosyal hayat tedbirleri ve istenmeyen sosyoekonomik zararların azaltılması ile ilgili destekleri dahil edin.		1	Liderlik ve koordinasyon	Tüm aşamalar
1.1.7	Var olan hizmetlerin ve kaynakların kullanılması dahil salgın yanıtını destekleyecek resmi, umumi ve gönüllü hizmetleri koordine edin ve yaygınlaştırın.		2	Liderlik ve koordinasyon	Yanıt
1.1.8	Hastalık yayılımının ve halk sağlığı ve sosyal yaşam tedbirlerinin, toplum ve yerel ekonomiler dahil olmak üzere etkisinin ve toplulukların sağlık ve iyilik halinin yerel yönetimlerce anlık bilinmesi ve izlenmesi için doğru kaynaklar vasıtasıyla bilgiyi vakitlice toplayın, kullanın ve paylaşın. Bu aynı zamanda yönetimlere güven duyulmasını sağlayacak ve önlemlere uyma istekliliğini arttıracaktır.		2	Sağlık, sosyal uyum ve dayanışma	Yanıt
1.1.9	Ulusal ve yerel vaziyette şunlarla ilgili değişikliklere cevaben planların düzenli aralıklarla güncellenmesine destek verin: COVID-19 epidemiyolojisi, yeni kanıtlar, zamanla değişen zafiyetler, kapasiteler ve kaynaklar, halk sağlığı ve sosyal hayat ile ilgili alınan tedbirlerin etkililiği ve bunların popülasyonlar üzerindeki etkisi. Bu, toparlanmaya geçişi ve sonrasını ve salgın pikleri arasındaki dönemleri kapsar.		2	Sağlık, sosyal uyum ve dayanışma	Tüm aşamalar
1.1.11	Aşıya veya ileride bir çözüm haline gelebileceği öngörüsüyle diğer profilaktik (koruyucu) yöntemlere dair yerel bir hareket planı oluşturun.		2	Liderlik ve koordinasyon	Toparlanma
1.1.10	Yönetişim süreçlerini hesap verilebilir ve şeffaf şekilde düzenleyin. Yerel meclis çalışmalarının, kamusal katılım ve istişarenin ve medyanın bilgiye erişiminin kesintisiz devam etmesini dikkate alın.		2	Liderlik ve koordinasyon	Tüm aşamalar
1.1.12	Farklı yönetim kademelerinde ortak karar ve stratejiler üzerinde tartışın ve uzlaşın.		3	Liderlik ve koordinasyon	Tüm aşamalar

1.1.13	Komşu yerel idarelere ulaşın ve net iletişim ve eşgüdüm kanalları belirleyin5. Resmi ve gayri resmi sınır ötesi işbirliklerini de dahil edin ve yerel idarelere yönelik mevcut ağ ve kaynakları güçlendirin (örn, merkezi birimler, iletişim veri tabanları).		3	Liderlik ve koordinasyon	Tüm aşamalar
1.1.14	Ülkelerine dönmeye çalışan göçmenlerin uygun bakım hizmeti aldığından emin olmak için çıkış ve varış şehirleri arasında işbirliği kanalları oluşturun.		3	Liderlik ve koordinasyon	Yanıt
1.1.15	Ulusal ve yerel hareket planlarını salgının farklı fazlarına göre test etmek için bir simülasyon tatbikatı yürütün veya böyle bir tatbikata destek verin3. Bu, acil durum planlamasının bir parçası olarak ve diğer paydaşlarla bir arada (acil durum hizmet sağlayıcıları) yapılmalıdır.		3	Liderlik ve koordinasyon	Hazırlık ve harekete geçmeye hazır olma
1.1.16	Alınan eylemleri, öğrenilen deneyimleri ve dersleri dokümanite etmek için bir arşiv veya veri tabanı hazırlayın ve bunu diğer şehirlerle paylaşın. Güvenli aktif hareketliliği (yaya, bisiklet vb.) yaygınlaştırmanın, hava kirliliğini azaltmanın ve topluluk yanıtlarını sosyal birliktelik sağlayacak şekilde güncellemenin yolları pozitif fırsatlar arasındadır.		3	Liderlik ve koordinasyon	Tüm aşamalar
1.2 Hassasiyetleri belirleme					
1.2.1	Salgınla aynı anda meydana gelebilecek bilinen başka tehlikeleri ve olası olayları akılda bulundurun. Stratejik risk değerlendirme aracını (STAR) kullanarak hem bunları hem de salgın veya getirilen tedbirler sonucu ortaya çıkabilecek güvenlik konularını değerlendirin.		1	Liderlik ve koordinasyon	Tüm aşamalar
1.2.2	Mevcut veriyi toplayıp kullanarak bir liste hazırlayın ve hastalıktan kötü etkilenme olasılığı daha yüksek olan kişileri (yaşlılar ve kronik hastalığı olanlar vb.) ve halk sağlığı ve sosyal hayat tedbirlerinden olumsuz etkilenme olasılığı daha çok olan kişileri öncelik sırasına koyun2.		1	Sağlık, sosyal uyum ve dayanışma	Hazırlık ve harekete geçmeye hazır olma
1.2.3	Hastalıktan kötü etkilenme olasılığı daha yüksek olan kişiler ile halk sağlığı ve sosyal hayat tedbirlerinden olumsuz etkilenme olasılığı daha çok olan kişilerin yaşadıkları yerleri belirleyin6.		1	Sağlık, sosyal uyum ve dayanışma	Hazırlık ve harekete geçmeye hazır olma
1.2.4	Yerel bulaşmanın kaynağı olabilecek yerleri ve aktiviteleri (gecekondu, kalabalık pazarlar, toplu taşıma ve büyük din, spor ve kültür etkinlikleri) belirleyin.		1	Kentsel çevre ve güvenlik	Hazırlık ve harekete geçmeye hazır olma

1.2.5	Hazırlık, hazır olma ve acil durum sonrası toparlanma konularında yerel düzeydeki eksiklikleri bulun ve en kritik alanlarda hızlı yanıt için hareket planları geliştirin.		1	Liderlik ve koordinasyon	Hazırlık ve harekete geçmeye hazır olma
1.2.6	Su, kanalizasyon ve hijyen (WASH) altyapısının zayıf olması sebebiyle el hijyeni ve solunum kurallarını yerine getirmenin zor olduğu yerleri, toplulukları ve grupları belirleyin.		2	Kentsel çevre ve güvenlik	Hazırlık ve harekete geçmeye hazır olma
1.2.7	Nüfus yoğunluğu veya başka engeller sebebiyle (aile içi şiddet riski olan gecekondu bölgeleri, boşanmış ebeveynler ve akut sağlık ihtiyaçları olan veya engelli kişiler vb.) fiziksel mesafe, izolasyon veya karantina tedbirlerine uymanın zor olduğu yerleri, toplulukları ve grupları belirleyin.		2	Sağlık, sosyal uyum ve dayanışma	Hazırlık ve harekete geçmeye hazır olma
1.2.8	Güvenli ve nitelikli konuta erişememe sebebiyle (kalabalık evler, evsizler vb.) fiziksel mesafe, izolasyon veya karantina tedbirlerine uymanın ve mitigasyon önlemlerini (uygun standartlarda acil durum konut yardımı, acil ihbar hattı vb.) uygulamanın zor olduğu yerleri, toplulukları ve grupları belirleyin.		2	Sağlık, sosyal uyum ve dayanışma	Hazırlık ve harekete geçmeye hazır olma
1.2.9	Şüpheli vakaları tespit edebilmek için sınır giriş-çıkış7 noktalarını ve buralarda altyapı, ekipman, eğitilmiş personel ve iletişim kanalları bakımından mevcut kapasiteleri belirleyin. Gerekirse ulusal otoritelerle birlikte çalışarak kapasiteyi arttırın.		2	Kentsel çevre ve güvenlik	Hazırlık ve harekete geçmeye hazır olma
1.2.10	Sizin şehrinizdeki hizmetlere bağımlı yaşayan veya hayati hizmetlerde görev almak üzere gönderebileceği insan kaynağı bulunan komşu yerel otoritelerin5 ellerindeki bilgileri belirleyin4.		3	Liderlik ve koordinasyon	Hazırlık ve harekete geçmeye hazır olma
1.2.11	Şehir içindeki hareketi, kentten kırsala ve kırsaldan kente doğru hareketleri ilgilendiren yerel bir eylem planı oluşturun. Bu plan, hastalık yayılımını azaltmanın ve temel mal ve hizmetleri ayakta tutmanın yollarını içermelidir4. Kilit çalışanların iş yerlerine güvenli ve korunaklı bir şekilde gitmeye devam etmesini sağlayın.		3	Liderlik ve koordinasyon	Hazırlık ve harekete geçmeye hazır olma
1.3 Kapasiteleri ve kaynakları belirleme					
1.3.1	Bir liste yapın ve yerel idarelerdeki kritik sektör ve paydaşlara danışın ve itibarlı örgütlerin, temel hizmet sağlayıcılarının4, topluluk örgütlerinin, hükümet dışı organizasyonların ve özel sektörün görüşünü alın.		1	Liderlik ve koordinasyon	Hazırlık ve harekete geçmeye hazır olma

1.3.2	Bu sektör ve paydaşlardan salgının farklı aşamalarında hangi görevleri beklediğinizi yazılı olarak hazırlayın ve iletin.		1	Liderlik ve koordinasyon	Hazırlık ve harekete geçmeye hazır olma
1.3.3	Gıda tedarik zincirlerini, gıda dağıtım sistemlerini, aşı dahil hayati ilaçları ve diğer temel mal ve hizmetleri ayakta tutacak altyapıları belirleyin ⁴ .		1	Liderlik ve koordinasyon	Hazırlık ve harekete geçmeye hazır olma
1.3.4	Seferber olabilecek ve kendi kendine örgütlenebilecek topluluk örgütlerini ve varlıkları (gönüllüler ve sivil toplum örgütleri dahil) belirleyin. Bunların desteklenmesini ve gerektiğinde yereldeki yanıt çalışmalarına katılmalarını temin edin.		2	Sağlık, sosyal uyum ve dayanışma	Yanıt
1.3.5	Sektörler arası işgücünü (çevirmen, tercüman dahil) ve yanıt çalışmalarına destek vermek üzere (sağlık hizmetleri talebindeki olası artışları karşılamak dahil) seferber olabilmeleri için bu kişilere ait iletişim kanallarını ve irtibat bilgilerini içeren bir liste hazırlayın.		2	Sağlık, sosyal uyum ve dayanışma	Yanıt
1.3.6	Gerektiğinde tıbbi, acil ve başka zaruri malzemelerin sevkiyatına hizmet edebilecek başlıca sınır giriş-çıkış noktalarını ⁷ belirleyin.		2	Ulaşım	Yanıt
1.3.7	Hastane ve klinikler dahil olmak üzere kamu, özel ve toplum temelli yerel sağlık tesisleri ile şüpheli ve kesin vakalar için halk sağlığı ihtiyaçlarını klinik bakım ihtiyaçları ile birleştirme konusunda resmi anlaşmalar yapın.		3	Sağlık, sosyal uyum ve dayanışma	Hazırlık ve harekete geçmeye hazır olma
2. Tedbirlere uyumu teşvik etmede risk ve kriz iletişimi ve toplum katılımı					
2.1 Hastalık ve halk sağlığı tedbirleri hakkında bilgi iletme					
2.1.1	Ulus altı ve ulusal risk iletişim planları ile uyumlu ve bunları temel alan yerel bir risk iletişim planı oluşturun. Bu plan, farklı sektör ve paydaşların doğru ve tutarlı mesajlar vermesini temin etmelidir. Mesajlar, kültüre uygun ve dile özgü şekillerde ve yerel bağlama uygun mecralar aracılığıyla verilmelidir. Yerel diller, yerel dili bilmeyenler, duyma veya görme engeli bulunan veya internete erişmekte zorlanan veya düzenli internet bağlantısı bulunmayan kişiler dikkate alınmalıdır. Mesajlar aynı zamanda, bütün toplumsal sınıfları kapsamalıdır.		1	Sağlık, sosyal uyum ve dayanışma; İletişim	Tüm aşamalar

2.1.2	Kişilerin sağlık okur yazarlığı düzeylerini göz önünde bulundurun. Mümkünse eylem planı ile halk sağlığı ve sosyal yaşam tedbirlerini aktarırken anlaşılması kolay mesaj ve görseller kullanın.		1	Sağlık, sosyal uyum ve dayanışma	Tüm aşamalar
2.1.3	Hastalığın yayılmasını durdurmaya ve acil durum yönetimini hedefleyen halk sağlığı mesajlarını iletirken yerel medyayı (gelenekse ve geleneksek olmayan) da kullanın.		1	Sağlık, sosyal uyum ve dayanışma; İletişim	Tüm aşamalar
2.1.4	Yerel yönetim veya partner medya kanallarının dedikodu dahil yanıltıcı, kuşkulu ve asılsız bilgileri haber yapmadığından emin olun.		1	Sağlık, sosyal uyum ve dayanışma; İletişim	Tüm aşamalar
2.1.5	Düzenli aralıklarla (başlangıçta tercihen her gün) birden fazla kanaldan mevcut yerel durum hakkında ve ulusal, ulus altı ve yerel düzeylerde uygulanan tedbirlerle ilgili birden fazla dilde güncel ve doğru bilgi akışı sağlayın. Erişilebilen, durdurulan ya da değiştirilmiş haliyle devam eden hizmetler hakkında da bilgi verin.		2	Sağlık, sosyal uyum ve dayanışma	Tüm aşamalar
2.1.6	Düzenli aralıklarla (başlangıçta tercihen her gün) birden fazla dilde hastalık ve hastalığın yayılmasındaki risk faktörleri hakkında yararlı bilgi sunan eğitici halk programları düzenleyin. Kendilerini ve başkalarını nasıl koruyacakları konusunda insanlara pozitif mesajlar verin.		2	Sağlık, sosyal uyum ve dayanışma	Tüm aşamalar
2.1.7	Spesifik çalışan gruplarına, temel hizmetleri yürütüyor oldukları esnada kendilerini nasıl koruyacakları konusunda uygun, kanıt temelli ve tutarlı bilgiler verin ⁴ .		2	Sağlık, sosyal uyum ve dayanışma	Yanıt
2.1.8	Genel halka ve spesifik gruplara hitaben (çocuklar, yaşlılar ve tek başına yaşayanlar, sağlık ve sosyal bakım çalışanları ve yeni işsizler gibi) stresle ve tedbirlerin istenmeyen başka sonuçlarıyla başa çıkmak konusunda bilgi ve yönlendirme sunun.		2	Sağlık, sosyal uyum ve dayanışma	Yanıt
2.1.9	Genel halk ve/veya spesifik gruplar arasında hastalığa ve getirilen halk sağlığı ve sosyal yaşam tedbirlerine ilişkin algıları, bilgi düzeyini ve tutumları izleme yollarını seçin. Eldeki kaynaklara göre değişmekle birlikte bu yollar, ulusal istatistikleri kullanmak ve düzenli aralıklarla toplanan veriden (toplu taşıma kullanımı ve mağaza müşteri sayısı gibi) sonuç çıkarmak şeklinde olabileceği gibi var olan kamuoyu yoklaması kanalları aracılığıyla (anket gibi) hedefli bilgi toplamak şeklinde de olabilir.		3	Liderlik ve koordinasyon	Yanıt

2.1.10	Hastalığa ve getirilen halk sağlığı ve sosyal yaşam tedbirlerine ilişkin sorulara yanıt vermek için farklı dillerde hizmet veren ücretsiz destek hattı veya benzeri bir uygulama (anlık mesajlaşma veya mobil aplikasyon gibi) başlatın.		3	Sağlık, sosyal uyum ve dayanışma	Yanıt
2.1.11	Geleneksel medya kanalları üzerinden kendilerine ulaşamayan kişilere, mobil hizmetler aracılığıyla bilgilendirme yapmayı sağlayacak mekanizmalar oluşturun.		3	Sağlık, sosyal uyum ve dayanışma; İletişim	Tüm aşamalar
2.2 Topluluktaki kaynakları seferber etme					
2.2.1	Yerel topluluk liderleriyle ve partnerlerle birlikte çalışarak halk sağlığı ve sosyal yaşam tedbirlerine neden ihtiyaç olduğunu ve nasıl uyulacağını anlatan risk iletişimi kampanyaları oluşturun ve diyalogu güçlendirmek için etkili iletişim kanalları ve mekanizmaları belirleyin.		1	İletişim	Tüm aşamalar
2.2.2	Yerel topluluk liderleriyle ve ortaklarla birlikte çalışarak halk sağlığı ve sosyal yaşam tedbirlerinin, özellikle de hassas popülasyonlara ² , verdiği zararı azaltmanın en iyi yollarını belirleyin ve diyalogu kolaylaştırın.		1	İletişim	Yanıt
2.2.3	Ulaşılması zor kesimlere ve başka hassas popülasyonlara ² ulaşmak için cemaatin diğer sağlık hizmetlerini ve sosyal hizmetleri sunarken kullandığı mevcut ağlardan/camiadan (örn,) faydalanın.		2	Sağlık, sosyal uyum ve dayanışma	Tüm aşamalar
2.2.4	Özellikle en hassas popülasyonlara odaklanarak genel halkı, kendini ve başkalarını koruma konusunda bilgilendirmek için gönüllü ve fiziksel olarak yeterince donanımlı saha grupları oluşturun ⁴ .		2	Sağlık, sosyal uyum ve dayanışma	Tüm aşamalar
2.2.5	Sosyal ve kültürel örgütlerle ortak çalışarak toplumsal uyum direncini ve dayanışmayı özendirici girişimleri teşvik edin. Bunun için toplum temelli girişimlere yatırım yapılabilir ve yereldeki yanıt çalışmalarına destek ve kolaylık sağlanabilir.		3	Sağlık, sosyal uyum ve dayanışma	Toparlanma
3. Fiziksel mesafe, el hijyeni ve solunum kuralları başta olmak üzere halk sağlığı tedbirlerine yönelik bağlama uygun yaklaşımlar					
3.1 Uygun olan halk sağlığı ve sosyal yaşam tedbirlerini seçme					
3.1.1	İlgili otoritelerle birlikte çalışarak makul halk sağlığı ve sosyal yaşam tedbirlerini, bunların uygulanmasını veya gevşetilmesini gerektiren faktörleri ve uygulama yaklaşımlarını (örn, kesin ve düzenli bir karar verme sürecinin kullanılması) içeren bir liste hazırlayın. Bunlar, ulusal ve ulus altı politika ve planlarla uyumlu olmalıdır ve mümkün olan en sağlam kanıtları ve DSÖ'nün tedbirleri güncellenmeye ilişkin rehberini temel almalıdır.		1	Liderlik ve koordinasyon	Tüm aşamalar

3.1.2	Halk sağlığı ve sosyal yaşam tedbirlerinin gerekirse makul denetimlerle birlikte şehrin her yerinde uygulandığından ve hassas popölasyonlara2 uygun hale getirildiğinden emin olun. Buna toplulukları da dahil edin.		1	Kentsel çevre ve güvenlik	Yanıt
3.1.3	Halk sağlığı ve sosyal yaşam tedbirlerinin olası zararlarını, olası sürdürülebilirlik süresini ve etkilenen popölasyonlar üzerindeki sosyoekonomik zarar azaltma yollarını değerlendirip yazılı hale getirin		1	Liderlik ve koordinasyon	Toparlanma
3.1.4	Halk sağlığı ve sosyal yaşam tedbirlerinin, gevşetme ve yeniden sıkılaştırma dahil dikkatli bir şekilde güncellenmesini sağlayın. Güncellemeler, DSÖ rehberine uygun olmalıdır ve epidemiyolojik faktörleri, sağlık bakımı ve halk sağlığı kapasitelerini ve etkili ilaç tedavilerinin mevcudiyetini göz önünde bulunduran risk değerlendirmelerini temel almalıdır. Bunlar kontrollü, yavaş ve kademeli bir şekilde hayata geçirilmelidir.		1	Liderlik ve koordinasyon	Toparlanma
3.2 Bulaşmayı azaltmak için tedbirlere uyumu özendirme – fiziksel mesafe					
3.2.1	Topluluk liderleri, gayrimenkul yönetimi ve konut komiteleri ile birlikte çalışarak özellikle gecekondulu bölgelerindeki kalabalık evlerde fiziksel mesafeye uymaya yardımcı olacak net yönlendirmeler geliştirin.		1	Kentsel çevre ve güvenlik	Yanıt
3.2.2	Açık kalmaya devam eden kamuya ait ve özel mekanlarda fiziksel mesafeyi her daim sürdürmeye yardımcı olacak planlar geliştirin. Kapalı mekanlara alınacak kişi sayısına bir sınır getirin ve zemin işaretlemeleri yapın (kamu binalarında, mağazalarda, marketlerde ve sokak tezgahlarında).		1	Kentsel çevre ve güvenlik	Yanıt
3.2.3	Gerekirse operasyon değerikliği yaparak toplu taşıma araçlarında fiziksel mesafeyi korumaya ve çalışanları güvende tutmaya yardımcı olan planlar geliştirin.		1	Kentsel çevre ve güvenlik	Yanıt
3.2.4	Geçimini kayıt dışı istihdam ile sağlayan kişiler için, özellikle de yevmiye alamayacakları dönemler boyunca, acil destek ve yardım paketleri geliştirin. Var olan ağlara ve girişimlere yatırım yapın ve uygun görülürse yerel ve cemaat önderliğinde çözümlerin üretilmesine destek verin.		1	Sağlık, sosyal uyum ve dayanışma	Yanıt
3.2.5	Evsiz ya da ev hali elverişsiz olan kişiler için geçici ve acil barınma hizmeti sunacak planlar geliştirin. Kamu varlıklarından faydalanarak ve özel sektörle işbirliği içinde atıl durumdaki mekanları ve kullanım/hizmet amacı değerştirilmiş binaları kullanarak ihtiyaç sahibi insanlara müsait barınma alanları tahsis edin.		2	Sağlık, sosyal uyum ve dayanışma	Yanıt

3.2.6	Evlerini kaybetme riski bulunan kişilere yardımcı olacak planlar geliştirin (evden çıkarmayı yasaklama, kredi geri ödemelerini erteleme ve acil fon ve/veya nakit yardımı yapma gibi).		2	Sağlık, sosyal uyum ve dayanışma	Yanıt
3.2.7	Gerekirse misafirhanelerin ve diğer kısa/uzun dönem bakım tesislerinin başkan ve yöneticileri ile birlikte çalışarak konukların fiziksel mesafeyi korumalarına yardımcı olun.		2	Sağlık, sosyal uyum ve dayanışma	Yanıt
3.2.8	Özellikle kısıtlama dönemleri boyunca bir taraftan güvenli fiziksel mesafeyi temin ederken diğer taraftan fiziksel/ruhsal sağlığı özendirilecek ve koruyacak yerel girişimleri hayata geçirin.		2	Sağlık, sosyal uyum ve dayanışma	Yanıt
3.2.9	Özellikle de kısıtlamalar döneminde aile içi şiddet riskini azaltacak programları yaygınlaştırmak için aile içi şiddeti önleme dernekleriyle, sivil toplumla, sağlık çalışanlarıyla, yereldeki kadın ve erkeklerle, çocuk esirgeme gruplarıyla, okullarla ve gençlik örgütleriyle birlikte çalışın.		2	Sağlık, sosyal uyum ve dayanışma	Yanıt
3.2.10	Evde kalma kısıtlamalarının devam ettiği dönem boyunca şiddet sonrası hayatta kaldığı bilinen kişilerle ve yüksek şiddet riski altında yaşayan çocuklarla temasta kalın ve şiddet sonrası hayatta kaldığı bilinen kişilerin sağlık hizmetlerine ve diğer yardımlara ulaşabildiğinden emin olun.		2	Sağlık, sosyal uyum ve dayanışma	Yanıt
3.2.11	Günlük yardım ve desteğe muhtaç kişilerin bakım verenlerine yönelik rehber geliştirerek hem bakım verenleri hem de bakım alanları koruyun.		2	Sağlık, sosyal uyum ve dayanışma	Yanıt
3.2.12	Fiziksel mesafeyi korumaya devam ederken bir taraftan da güvenli aktif hareketliliği (yürüyüş ve bisiklet vb.) özendirilecek tedbirler getirin. Kaldırımlardan istifade etmeyi, bisiklet yolları yapmayı ve caddeleri araç trafiğine kapatmayı düşünebilirsiniz.		3	Kentsel çevre ve güvenlik	Yanıt
3.2.13	İntiharları önlemek üzere ve yalnızlık, aile içi şiddet ve diğer ruh sağlığı semptomları (depresyon, anksiyete vb.) yaşayan kişilere psikososyal destek sunmak için ücretsiz bir telefon hattı kurun.		3	Sağlık, sosyal uyum ve dayanışma	Yanıt
3.2.14	Sağlık hizmeti sağlayıcıları, sivil toplum örgütleri ve özel sektörle birlikte çalışarak çocuklara yönelik kötü muameleyi önlemek için bakıcılara pozitif ebeveynlik konusunda kanıt temelli tüyolar verin.		3	Sağlık, sosyal uyum ve dayanışma	Yanıt
3.2.15	Fiziksel mesafenin daha iyi uygulanabilmesi için işletmelere ödenen ücretlerin değiştirilmesini, ertelenmesini veya silinmesini değerlendirmeye alın. (örn, market veya ilave kamusal alan kullanımı ücretleri).		3	Ticaret ve kalkınma	Yanıt

3.2.16	İşletmelerle birlikte çalışarak cinsiyete duyarlı iş devamlılığı planları hazırlayın. Ofis personeliyle sırayla çalıştırarak, yemekhane dahil masa ve sandalyeler arasındaki mesafeyi arttırarak, mümkünse evden çalışmaya izin vererek ve malların teslim ve kabulünde düzenlemeler yaparak işyerlerini güvenle hale getirecek tedbirleri yaygınlaştırın. Çocuklu bekar çalışanlara ve ek bakım sorumluluğu olan kişilere karşı hassas olunmasını sağlayın.		3	Ticaret ve kalkınma	Tüm aşamalar
3.3 Bulaşmayı azaltmak için tedbirlere uyumu özendirme – el hijyeni ve solunum kuralları					
3.3.1	Sık ve düzgün el yıkamanın önemi ve hapşırma/öksürme gibi eylemlerin olası zararlarını azaltma hakkında farklı dillerde hazırlanmış basit ve doğru eğitici materyaller kullanın.		1	Sağlık, sosyal uyum ve dayanışma	Tüm aşamalar
3.3.2	Fiziksel temas (el sıkma, sarılma ve yanaktan öpme gibi) gerektiren sosyal buluşmalar yerine sosyokültürel bakımdan uygun başka alternatifleri özendirin.		1	Sağlık, sosyal uyum ve dayanışma	Tüm aşamalar
3.3.3	Maske kullanımı ile ilgili mesajlar DSÖ'nün rehberi ile uyumlu olmalıdır.		1	Sağlık, sosyal uyum ve dayanışma	Tüm aşamalar
3.3.4	WASH imkanlarını arttırın ve iyi el yıkama uygulamaları için gereken malzemelere erişimi iyileştirin (sabun temini ve çeşme altyapısı gibi)		2	Kentsel çevre ve güvenlik	Tüm aşamalar
3.3.5	Temasın yüksek olduğu dükkanlara (manav, süpermarket, ATM cihazları gibi) alkol bazlı el dezenfektanı yerleştirmek gibi yollarla market ve dükkanlarda uygun el hijyeni uygulamalarını teşvik etmek ve dükkân içinde yüzey temasını en aza indirmek için (örneğin dükkân kapılarını açık tutarak) esnafla birlikte hareket edin.		3	Ticaret ve kalkınma	Tüm aşamalar
3.3.6	Ulaşım operatörleriyle birlikte çalışarak toplu taşımada düzgün el hijyeni kurallarını teşvik edin.		3	Ulaşım	Tüm aşamalar
4. Sağlık hizmetlerine erişim ve temel hizmetlerde devamlılık					
4.1 Yerel sağlık otoriteleri tarafından vakaların tespit ve yönetimine hazırlık					
4.1.1	Kişisel koruyucu donanımın öncelikle sahadaki çalışanların (tıbbi personel, destek personeli vb.) ve yatılı bakım merkezlerinde ve toplum içinde hizmet veren kişilerin kullanımına ayrıldığından emin olun		1	Sağlık, sosyal uyum ve dayanışma	Tüm aşamalar
4.1.2	Özellikle hassasiyet düzeyi daha yüksek olan popülasyonlarda ⁴ yasal statüye bakılmaksızın (örn, vatandaşlık şartı aranmaksızın), şüpheli vakaların tespitine, tıbbi değerlendirmeye, test ve filyasyona yönelik planlar geliştirin.		1	Sağlık, sosyal uyum ve dayanışma	Tüm aşamalar

4.1.3	Sağlık tesislerinde ve toplum içinde COVID-19 hastalarının yönetimine (triyaj, tecrit vb.) dair planlar geliştirin ve bu planları tedavi sürecinde görev alan tüm ilgili paydaşlarla paylaşın.		1	Sağlık, sosyal uyum ve dayanışma	Tüm aşamalar
4.1.4	Sağlık işgücünü arttırmaya dönük planlar geliştirin. Mesleki derneklere erken erişim izni vermeyi veya görev ve yeterlilikleri geleneksel rollerin ötesinde yeniden tahsis etmeyi göz önünde bulundurun. Örneğin, yönetmelikler geçici süreyle değiştirilebilir ve kalifiye gönüllülerin de (toplum sağlığı ağlarının üyeleri, emekli sağlık çalışanları ve tıp fakültesi öğrencileri) seferber olması sağlanabilir.		2	Sağlık, sosyal uyum ve dayanışma	Yanıt
4.1.5	Sağlık hizmeti altyapısı kapasitelerini arttırmaya dönük planlar geliştirin. Örneğin, kamu ve özel hastanelerin, laboratuvarların ve diğer sağlık tesislerinin erken katılımı sağlanabilir.		2	Sağlık, sosyal uyum ve dayanışma	Yanıt
4.1.6	Başta hassas popülasyonların2 kaldığı yerler olmak üzere tüm yatılı tesislerin6 yönetimi için planlar geliştirin. Yerel sağlık otoritelerine daha hızlı bildirim yapabilmek ve kontrol tedbirlerini daha hızlı devreye alabilmek için tesis başkanları ve yöneticileri ile birlikte çalışın.		2	Sağlık, sosyal uyum ve dayanışma	Yanıt
4.1.7	Naaşların güvenli ve geleneğe uygun şekilde yönetilmesi için planlar geliştirin (cenaze, defin ve kremasyon ve yas yönetimi hizmetleri vb.).		2	Kentsel çevre ve güvenlik	Yanıt
4.1.8	İzolasyon odaları, yoğun bakım yatak sayısı ve solunum cihazı gibi kritik ekipmanlar dahil yerel sağlık hizmeti kapasitesinin yeterliliğini izlemek için sistemler oluşturun veya var olan sistemlerden faydalanın.		3	Sağlık, sosyal uyum ve dayanışma	Tüm aşamalar
4.1.9	COVID-19'u atlatan kişilerin hastalık sonrası rehabilitasyon ihtiyaçlarını ele almak için planlar geliştirin.		3	Sağlık, sosyal uyum ve dayanışma	Yanıt
4.1.10	Tedavi talebinde ani artış ihtimaline karşı sağlık sektörü dışında seferber edilebilecek ve dönüştürülebilecek ilave kaynak ve tesis kullanımına (veterinerlik, askeri ve araştırma laboratuvarları, oteller, stadyumlar ve kongre merkezleri vb.) dair planlar geliştirin. Bu gibi tesislerin önceden belirlenen şartlar sağlandığında devreye alınmasını konuşmak üzere buraların yöneticileri (örn, özel sektör paydaşları) erkenden angaje edilmelidir.		3	Liderlik ve koordinasyon	Yanıt
4.1.11	Endüstride ve firmalarda operasyonların temel sağlık malzemeleri üretmeye kayması yönünde plan değişiklikleri yapın.		3	Ticaret ve kalkınma	Yanıt

4.1.12	COVID-19 hastalarının ve acil sağlık ihtiyacı olan diğer insanların şehir içinde ve şehirler arasında aşırı dolu hastaneler arasında güvenli şekilde taşınmaları için planlar geliştirin.		3	Liderlik ve koordinasyon	Yanıt
4.2 Temel sağlık hizmetlerinin devamlılığını temin etme					
4.2.1	Temel sağlık hizmetlerinin devam etmesi için planlar geliştirin: aşı başta olmak üzere bulaşıcı hastalıkların önlenmesi ve tedavisi, gebelik ve doğum dahil üreme sağlığı, hassas popülasyonlara ² yönelik temel hizmetler. Planlar şunları kapsamalıdır: bulaşıcı ve bulaşıcı olmayan kronik hastalıklar ve ruh sağlığı problemleri için ilaç ve malzeme temini (toplum eczaneleri ve reçete teslimi dahil), kritik yatakta tedavileri, zamana karşı yarışılan acil sağlık sorunlarının ve genel akut seyirlerin yönetilmesi ve yardımcı hizmetler (temel tanısal görüntüleme, laboratuvar hizmetleri ve kan bankası hizmetleri vb.). Tedavi kapsamı yasal statü gözetmemelidir.		1	Sağlık, sosyal uyum ve dayanışma	Tüm aşamalar
4.2.2	Hastaneleri hazırlayın ve hastanelerin pandemi boyunca erişilebilir olmasını ve maksimum kapasiteyle çalışmasını temin edin.		1	Sağlık, sosyal uyum ve dayanışma	Yanıt
4.2.3	Makul olması durumunda topluluk ortamlarında temel sağlık hizmetlerinin sürdürülmesine dair resmi anlaşmalar yapın. Toplum sağlığı ve birinci basamak tedavi personeline, genellikle hastane ve kliniklerde sunulan tedavi türlerini sunarken destek olun.		2	Sağlık, sosyal uyum ve dayanışma	Yanıt
4.2.4	Herhangi bir salgın veya epidemide akut ve kronik tedavi hizmetlerine erişen hasta kişilerin korkularını göz önünde bulundurun. Onlara hastanelere güvenli ulaşım konusunda ve uzaktan tedavi ve evde bakım gibi seçenekler hakkında tavsiyeler sunun.		2	Sağlık, sosyal uyum ve dayanışma	Yanıt
4.3 Sağlık dışındaki temel hizmetlerin devamlılığını temin etme					
4.3.1	Devamlılığı zorunlu olan temel mal ve hizmetleri ⁴ listeleyin ve gözden geçirin ve farklı sektörler genelinde bunların kesintisiz bir şekilde işleyişini sağlayan kritik unsurları/bağlantıları dokümanite edin.		1	Liderlik ve koordinasyon	Hazırlık ve harekete geçmeye hazır olma
4.3.2	Özellikle hassas popülasyonlar ² arasında hareket/seyahat kısıtlamalarından muaf tutulmayı gerektirebilecek temel ihtiyaç ve faaliyetleri listeleyin ve gözden geçirin.		1	Liderlik ve koordinasyon	Hazırlık ve harekete geçmeye hazır olma

4.3.3	Hizmetlerin kesintiye uğraması veya verilememesi neticesindeki zararı değerlendirin ve bu gibi riskleri azaltmanın yollarını geliştirin. Kesintisiz işleyiş için öncelikli kaynak ve hizmetleri belirleyin.		1	Liderlik ve koordinasyon	Hazırlık ve harekete geçmeye hazır olma
4.3.4	İlaç, gıda, temel ihtiyaç malzemesi temini dahil sosyal hizmetler alanında faaliyet gösteren kamu ve özel kurumlarla birlikte çalışın ve lojistik ve arz tarafında hizmet kesintisini önleyecek planlar geliştirin.		1	Sağlık, sosyal uyum ve dayanışma	Yanıt
4.3.5	Gerektiğinde temel hizmetleri4 sunan çalışanlara yönelik destekleyici hizmetleri belirleyin ve seferber edin (örn, toplu taşıma, çocuk bakım hizmetleri, geçici konut ve gıda ve çamaşır hizmetleri).		2	Liderlik ve koordinasyon	Yanıt
4.3.6	Farklı ortamlarda kesintisiz, entegre, insan odaklı sağlık ve sosyal bakım hizmetlerini temin etmek için sağlık tesislerini, yerel yönetimleri ve diğer ilgili kurumları dahil ederek yaşlı bakım hizmetlerinin devam etmesine yönelik planlama yapın.		2	Sağlık, sosyal uyum ve dayanışma	Yanıt
4.3.7	Toplum ve kültür örgütleriyle, sivil toplumla, okullarla ve gönüllülerle birlikte çalışarak sosyal uyum inşa etmek, yalnızlıkla mücadele etmek, ruh sağlığını ve iyilik halini güçlendirmek ve toplumsal uyum direncine katkı sunmak amacıyla sosyal ve kültürel hizmetler sunmaya devam edin.		3	Sağlık, sosyal uyum ve dayanışma	Tüm aşamalar
4.3.8	Simülasyon tatbikatlarını kullanarak temel hizmetlere4 dair iş devamlılığı planları geliştirip test edin. Sağlığa ve insan odaklı kentsel ekonomik modellere dair koruyucu taahhütlere yönelik 'öncelikli' bir yaklaşım edinin. Bu modeller yeşil alanları, aktif mobilite (hareketlilik) yatırımlarını, sağlık ve sosyal yaşam yatırımlarını ve cinsiyet duyarlı ve eşitlikçi politikaları ve tedbirleri içermelidir.		3	Liderlik ve koordinasyon	Hazırlık ve harekete geçmeye hazır olma
4.3.9	Temel kamu hizmetlerini4 sunması gereken yerel yönetim çalışanları için uzaktan çalışmanın etkilerini değerlendirin.		3	Liderlik ve koordinasyon	Yanıt
4.3.10	Temel hizmetlerin4 güvenli ve kesintisiz bir şekilde verilmesi için yerel yönetimin sunduğu kamu hizmetlerini online ortama taşıma planları yapın.		3	Liderlik ve koordinasyon	Yanıt

1 - Önerilen İşaretleme Seçenekleri	
Uygulanabilir değil/öncelik değil	-
Gerekli ama mevcut değil	X
İyileştirilmesi gerekiyor	√
İyi geliştirilmiş	√√

Notlar

2 – Halk sağlığı ve sosyal hayat tedbirlerinden olumsuz etkilenme olasılığı daha yüksek olan hassas kişiler, kayıt dışı istihdam edilen kişileri ve bunların ailelerini, mültecileri ve zorla yerlerinden edilenleri, sığınmacıları, göçmenleri, evsizleri ve kötü ev şartlarında yaşayanları, engelli kişileri, günlük yaşam aktiviteleri için başkasının bakımına muhtaç olan kişileri, sağlık ihtiyaçları olup da temel bakım hizmetlerinden kaçınan kişileri ve ruhsal bakımdan zarar görme ihtimali en yüksek olan kişileri içerir.

3 – Salgının farklı aşamaları şunlardır: hazırlık, harekete geçmeye hazır olma, yanıt ve toparlanma / epidemi pikleri arasında geçen dönemler.

4 – Temel mal ve hizmetler şunlardır: acil barınma, ilaç ve gıda dağıtımı, çöp toplama, defin hizmetleri, su, kanalizasyon ve hijyen (WASH) ve telekomünikasyon.

5 – Komşu yerel otoriteler şunlardır: bölgesel idareler, komşu şehirler, büyükşehir alanları ve birbirine bağımlı kent çevresi alanları ve kırsal alanlar.

6 – Hastalıktan ve halk sağlığı ve sosyal hayat tedbirlerinden kötü/olumsuz etkilenme olasılığı olan kişilerin yaşadıkları yerler şunlar olabilir: gecekondular, hassas kişilerin barındığı kurumlar (yaşlıların, fiziksel veya ruhsal sağlık sorunu olan kişilerin veya engellilerin kaldığı uzun dönem bakım merkezleri gibi), yetimhaneler ve çocuk yurtları, uyuşturucu bağımlıları için zarar azaltma programları sunan kurumlar, evsizler için misafirhaneler, kabul ve sığınma merkezleri, mülteciler ve zorla yerinden edilmiş kişiler için kamplar ve ceza ve tutuk evleri.

7 – Sınır giriş-çıkış noktaları, havaalanları, limanlar ve kara sınır kapılarıdır.

DSÖ bu geçici rehberin güncellenmesini gerektirebilecek gelişmeleri yakından izlemeye devam etmektedir. Koşulların değişmesi halinde DSÖ bir güncelleme yayınlayacaktır. Aksi durumda bu geçici rehber yayın tarihinden itibaren 2 yıl sonra geçerliliğini yitirecektir.

[© Dünya Sağlık Örgütü 2020. Bazı hakları saklıdır. Bu çalışma CC BY-NC-SA 3.0 IGO lisansı kapsamında kullanıma açıktır.](#)

DSÖ referans numarası: [WHO/2019-nCoV/ActionsforPreparedness/Tool/2020.1](#)